

Шаршньова В.М. (Могилів, Республіка Білорусь)
Віды лексычнага паўтору ў стылізаваных дыялагічных адзінствах
(на матэрыяле мастацкіх твораў У. Караткевіча)

У статті дається характеристика основних видів лексичного повтору, властивих для стилізованої діалогічного мовлення художніх текстів В. Короткевича, вказується роль повтору в формуванні індивідуального авторського стилю.

Ключові слова: діалог, діалогічне єдність, художній текст, стилізація діалогу, види діалогу.

В статье дается характеристика основных видов лексического повтора, свойственных для стилизованной диалогической речи художественных текстов В. Короткевича, указывается роль повтора в формировании индивидуального авторского стиля.

Ключевые слова: диалог, диалогическое единство, художественный текст, стилизация диалога, виды диалога.

The article describes the main types of lexical repeat inherent to the stylized dialogue speech in literary texts of V. Korotkevich, the role of repeat in the formation of the individual author's style is indicated.

Key words: *dialogue, dialogical unity, literary text, stylized dialogue, dialogue types.*

Дыялагічнае адзінства, незалежна ад таго, складаецца яно з дзвюх, трох або больш рэплік, уяўляе з сябе комплекс выказванняў, узаемазвязаных адно з адным не толькі ў кампазіцыйных, але і ў сэнсавых і функцыянальных адносінах. Рэалізацыі такой сувязі ў значнай ступені спрыяе паўтор. Выкарыстанне ў больш ці менш аб'ёмнай частцы тэксту слоў, роднасных па сваёй семантыцы, служыць не толькі фармальным, але і сэнсавым сродкам аб'яднання рэплік у адзінае, хоць і не заўсёды завершанае, цэлае. В. В. Бабайцава і Л. Ю. Максімаў успрымаюць паўтор як адзін з самых важных сродкаў сувязі рэплік, які "ператварае іх спалучэнне ў адзіную структуру" [1]. Е. А. Рэфяроўская сцвярджае, што паўтор дапамагае зрабіць пэўную адзінку маўлення "калі не цэтрам, то ва ўсялякім выпадку важным элементам выказвання, настойліва прыцягваючы да яго ўвагу слухача ці чытача" [5, 52]. Ужыванне паўтору для ўзмацнення сэнсу слова характэрна не толькі для дыялагічнага, але і для маналагічнага маўлення [6, 214]. Аднак у той час як паўтор у маналагічным маўленні часцей за ўсё выступае сродкам граматычнай сувязі сказаў або засяроджвае ўвагу на прадмечце апісання, то дыялагічны паўтор вылучае пэўную маўленчую адзінку, узмацняючы яе значэнне не толькі і не столькі для камунікантаў, колькі для рэцыпіента. Як сцвярджае Н. В. Ізотава, паўторы ў рэпліках персанажа інфармацыйна дапаўняюць дыялагічныя зносіны дзеючых асоб, што дае магчымасць чытачу практычна поўнашчо ўзнавіць маўленчую дыялагічную структуру [3].

Мастацкая стылізацыя дыялога павінна максімальна дакладна перадаць адсутнасць устаноўкі на афіцыйныя зносіны, якая, на думку Е. А. Земскай, з'яўляецца асноўнай прыкметай камунікацыйнага акта ў вусным маўленні [2, 6]. Прыём паўтору асабліва ўласцівы для пісьменнікаў, творы якіх вылучаюцца здольнасцю ўтвараць выразны стылістычны эффект сваёй вобразнасцю і эмацыянальнай насычанасцю. У мастацкіх творах У. Караткевіча паўтор успрымаецца як сродак узмацнення, актуалізацыі, гарманізацыі структуры стылізаванага дыялагічнага адзінства, а таксама як сродак экспрэсіўнасці яго індывідуальнага аўтарскага стылю. Сутнасць караткевічаўскага паўтору заключаецца ва ўзмацненні яго ўздзеяння на чытача: пры дапамозе паўтору вылучаецца, падкрэсліваецца пэўная інфармацыя, перадаюцца эмоцыі не толькі ўдзельніках дыялога, але і самога аўтара. Паўтор у дыялогах У. Караткевіча становіцца фактарам структуравання мастацкага тэксту, паколькі арганізуе матывы і вобразы, фарміруе семантыка-стылістычную сістэму выяўленчых сродкаў пісьменніка.

З мэтай мастацкай стылізацыі гутаркі, максімальнага набліжэння яе да сітуацыі рэальных зносін фарміраванне дыялагічных адзінстваў часта суправаджаецца паўторным выкарыстаннем слоў (словазлучэнняў, сказаў) як у рэпліках аднаго і таго ж персанажа, так і ў кантактных рэпліках розных персанажаў. Папераменны характар дыялагічных зносін ставіць суб'ектаў перад неабходнасцю адразу ж рэагаваць на папярэдняе выказванне. Выказаць непасрэдную рэакцыю лягчэй і прасцей за ўсё шляхам паўтору ў сумежных рэпліках асобных слоў ці спалучэнняў. На думку Г. У. Плотнікавай, “зручнасць дыялагічнага паўтору заключаецца ў тым, што ён вызваляе суб'екта ад неабходнасці шукаць спецыяльныя словы і форму выражэння сваіх думак, таму што дазваляе выкарыстаць слоўны і структурны склад папярэдняга выказвання” [4, 81]. Менавіта праз паўтор ажыццяўляюцца сэнсавыя і структурныя сувязі рэплік. Інфармацыя ў дыялагічным адзінстве размяшчаецца такім чынам, што папярэдняя рэпліка (г.зн. рэпліка з першым паўтораным элементам) сканцэнтруе ў сабе галоўны змест інфармацыі, якая атрымлівае сваё развіццё (абагульненне, узмацненне, адмаўленне, абурэнне, пацвяржэнне, аправажэнне і інш.) у наступнай рэпліцы. Такім чынам, можна сцвярджаць, што зыходная рэпліка ў значнай ступені ўплывае на змест і структуру наступнай рэплікі, пацвярджаючы гэтым наяўнасць паміж імі своеасаблівай унутрытэкставай сувязі.

Лексічныя паўторы У. Караткевіча рэдка выконваюць ізалявана функцыю сувязі рэплік. Непасрэдна адлюстроўваючы прадмет маўлення, яны аказваюцца дасканалым сродкам перадачы камунікацыйнай насычанасці паведамлення. Менавіта з прычыны такой змястоўнай насычанасці паўторы ў межах дыялагічнага адзінства становяцца сродкам экспрэсіўнага ўздзеяння на рэцыпіента, бо выклікаюць жаданне вяртацца да аднаго і таго ж вобраза, які знаходзіцца ў цэнтры гаворкі. Для мастацкага стылізаванага дыялога пісьменніка найбольш тыповыя наступныя віды паўтору: 1) поўны, пры якім лексічны склад і граматычная структура папярэдняй рэплікі поўнасцю супадаюць; 2) няпоўны, г.зн. утвораны ўжываннем аднакаранёвых слоў або словаформаў; 3) усечаны, калі наступная рэпліка змяшчае толькі частку папярэдняй; 4) пашыраны, г.зн. ускладнены дадатковымі элементамі (асобнымі словамі, групамі слоў); 5) інверсійны, для якога ўласцівы іншы, чым у зыходнай рэпліцы, парадак слоў; 6) семантычны, калі адзін і той жа сэнс перадаецца пры дапамозе розных лексічных сродкаў – сінонімаў, перыфраз. Кожны з адзначаных відаў абумоўлены тэматыкай і праблематыкай твора, мэтавымі ўстаноўкамі аўтара, сітуацыяй зносін, месцам пэўнага дыялагічнага адзінства ў агульнай структуры твора, характарам рэплікантаў і інш.

Поўны паўтор можа выкарыстоўвацца як у рэпліцы (рэпліках) аднаго, так і ў рэпліках розных персанажаў, прычым адпаведнасць паўторанай

адзінкі пэўнаму рэпліканту (рэплікантам) мае розны стылістычны эффект, пацвярджэннем таму могуць быць наступныя прыклады:

Дар'я моўчкі ўзяла руку, наказваючы ёю ўдалячынь.

Але ноч была спакойнай, толькі дзесьці чулася песня драча.

– Яна і ўчула, – сказаў вартайнік, – я сам глухаваты стаў.

– Ды што такое? – зноў спытаў я.

– Вішчыць, – сказала Дар'я.

– Драч? – як бы пытаючы, сказаў гаспадар.

– Не. Вішчыць, – сказала яна.

– Хочаш сказаць “рыціць”? – спытаў Кізгайла.

– Вішчыць (“Сівая легенда”).

Паўтораны элемент не проста акцэнтуюе ўвагу на асаблівасцях сваёй семантыкі, а настойліва перадае набліжэнне, нарастанне, узмацненне трывогі, небяспекі. Больш за тое, у словах аўтара дзеясловы маўлення таксама не вылучаюцца разнастайнасцю: настойліва паўтараюцца лексемы *сказаў/сказала, спытаў*. Такі выбар аўтара з яго найбагацейшым слоўніковым запасам, з яго здольнасцю перадаваць самыя тонкія адценні пачуццяў і характараў наўрад ці выпадковы. Толькі на першы погляд стылістычна нейтральныя, у працытаваным дыялагічным адзінстве названыя дзеясловы маўлення маюць імпліцытны змест: людзі гаварылі спакойна – значыць небяспека не была для іх нечаканай, больш за тое, пра яе набліжэнне ўжо здагадваліся; не крычалі, не шапталі – залішняе хваляванне магло перашкодзіць агульнай рэальнай ацэнцы сітуацыі.

Поўнае супадзенне слоў або іх спалучэнняў у рэпліках розных персанажаў можа паказваць на ўзаемаразуменне рэплікантаў або, наадварот, неўспрыняцце суб'яднікам папярэдняга выказвання, жаданне пераасэнсавання яго зместу, іранічныя адносіны да рэплікі а таксама на пацвярджэнне інфармацыі, напрыклад:

Ён [Пятрок. – В. Ш.] зірнуў на дзяўчынку і ўбачыў чорнае вока, што з-пад далоні глядзіць на яго. Знізу і збоку.

– Сіняя-сіняя? З радасным недаверам спытала яна.

– Сіняя-сіняя.

Да д'ябла! Усё адно вялікая Афрыка ўзяла ягонае сэрца. Вялікая, магутная, сонная, і страшная, і пагрозлівая, калі часам устае. Сэрца. Другая радзіма.

– І балоты сінія? – спытала дзяўчынка.

– І балоты сінія. Захутай галаву (“Сіняя-сіняя...”).

У другой пары пытальна-адказавых рэплік для звычайнага пацвярджэння дастаткова было б толькі часткі рэплікі (параўнаем: *І балоты або Сінія*), аднак аўтар схільны менавіта да поўнага ўзнаўлення выказаных слоў, бо поўны паўтор, акрамя відавочнага пацвярджэння прыведзенага меркавання, паказвае шчырасць, чысціню і даверлівасць у адносінах персанажаў, бацькоўскі клопат таго, хто адказвае на пытанні, за таго, хто іх задае.

Няпоўны паўтор не так настойліва акцэнтуюе ўвагу на сэнсе абраных аўтарам лексічных адзінак, аднак узбагачае дыялагічнае адзінства некаторымі дадатковымі адценнямі значэнняў, што ўплывае на ўспрыняцце ўзаемаадносін персанажаў, на ролю зместу іх гаворкі да зместу твора ў цэлым. Значэнне няпоўнага лексічнага паўтору можна прааналізаваць на аснове наступнага дыялагічнага адзінства:

– Пра што вы думаеце? – спытаў ён [Лявон. – В. Ш.].

Яна [Марыя. – В. Ш.] расплюшчыла вочы, усміхнулася:

– Я думала пра тое, што гэтыя дні – добрыя дні. Я стала вельмі моцнай. Я ведаю цяпер, што ёсць на зямлі мары і добрыя прывіды. А пра што думалі вы?

– Я думаю, што жыццё маё было бедным да гэтых дзён, што я быў ёлуп і хланчук, пакуль не атрымаў гэтага ліста з казачнага карабля.

– Не трэба, – ледзь чутна сказала яна. – Гэта проста выдумка, нас выдумаў другі чалавек.

– І добра, – рашуча сказаў ён (“Лятучы Галандзец”).

Паўтор словаформаў думала, думалі, думаю і аднакаранёвых для іх слоў выдумка, выдумаў дапамагае ўспрыняць дыялагічнае адзінства не як рэальную размову персанажаў, а як уяўны, нявыказаны абмен думкамі, марамі, спадзяваннямі, паказвае на зараджэнне, на нямелае, пакуль што яшчэ кволае ўзнікненне моцнага пачуцця, надзея на якое патрабуе пацвярджэння словамі, але словы гэтыя пакуль што такія ціхія, што нават цяжка правесці мяжу паміж імі і адчуваннямі. Узнікае ўражанне, што аўтар сам баіцца лішнім неасцярожным, занадта гучным або проста недарэчным словам спалохаць імгненне закаханасці, парушыць еднасць душ сваіх герояў.

Усечаны паўтор дазваляе аўтару засяродзіць увагу на пакінутых, паўтораных элементах. Тыя ж, што не знайшлі адлюстравання ў наступных рэпліках, успрымаюцца як другасныя, дадатковыя, важныя толькі на момант азнаямлення з сітуацыяй. Цікавы ў гэтых адносінах прыклад наступнага дыялагічнага адзінства:

Але лёс, здавалася, апошні раз пайшоў ім насустрэчу: з рэпрадуктара данёсся браскучы змрочны голас:

Грамадзяне пасажыры! Па тэхнічным прычынам адыход прыгарадных цягнікоў затрымліваецца. Тым, хто можа дабрацца гарадскім транспартам, раім скарыстаць гэту магчымасць.

– Пачакаем, – упарта сказаў ён.

– Дарагі мой, – ціха сказала яна, – чаму ты адмаўляешся ад кахання, чаму так лёгка адмаўляешся ад мяне? Я зраблю бяхмарнымі твае дні, я зраблю так, што табе будзе стократ лягчэй. Я ўліла б у цябе ўсё сваё жыццё. Я ж кахаю. Я кахаю цябе.

– Ты загубіш сваё жыццё, – сказаў ён. – А я не хачу гэтага. Таму што кахаю. Кахаў нават тады, калі мне трэба было б ненавідзець.

Тагасветны голас з рэпрадуктара:

– Грамадзяне пасажыры. Па тэхнічных прычынах... раім выкарыстаць гэту магчымасць.

– Дарагі мой, мы паедзем адсюль. Будзе цёплае мора. Яно будзе цалаваць ногі. Мае і твае... І ты пабачыш, ты пабачыш, табе стане лягчэй.

– Не трэба, – ціха сказаў ён, – не заваблівай, не дабівай.

– Грамадзяне пасажыры... раім скарыстаць гэту магчымасць.

Яны стаялі так каля гадзіны, упарта чакаючы цягнікоў, якія не пойдуць. І яна гаварыла, гаварыла, верачы ў магію слоў, якія ўжо нічога не маглі змяніць. І словы яе гучалі ў яго вушах пад жалобны, нечалавечы голас з рэпрадуктара:

– Грамадзяне пасажыры... грамадзяне пасажыры... раім скарыстаць гэту магчымасць... раім скарыстаць...

І раптам ён сказаў, глядзячы ёй проста ў вочы:

– А ты мне не верыш. Ты думаеш, я проста не кахаю цябе пасля таго, што было.

Яна пільна паглядзела на яго:

– Не... цяпер веру.

– Грамадзяне пасажыры, – бразгацеў голас у рэпрадуктары (“Ідылія ў духу Вато”).

Працытаванае дыялагічнае адзінства мае акаймаванае афармленне, аднак у першай і апошняй рэпліках аднолькавы толькі зваротак. Усячэнне выходнай рэплікі адбываецца на працягу ўсяго адзінства і адпавядае настрою не толькі персанажаў, але і ўсяго апавядання. Па сутнасці, дыялог паміж мужчынам і жанчынай можна лічыць кульмінацыйнай твора: менавіта ў гэты час, час размовы на вакзале, вырашаецца іх далейшы лёс. А ўсё наступнае апавяданне можна ўспрымаць як поўную адпаведнасць уласным здагадкам чытача, што ўзніклі непасрэдна пад уплывам імпліцытнай інфармацыі, пададзенай праз голас з рэпрадуктара. Паведамленне прычыны затрымкі цягнікоў гучыць у першай рэпліцы, і гэта прычына ўспрымаецца не столькі як тлумачэнне спынення чыгуначнага руху, колькі як яшчэ адна, апошняя, магчымасць героям наладзіць свае адносіны, дазволіць сабе зрабіць адзін аднаго шчаслівымі. Трывожны голас з рэпрадуктара настойліва “раіць” закаханым выкарыстаць гэту магчымасць. Усечаная рэпліка з кожным паўторам усё больш усхвалявана перадае інфармацыю, змест якой павінны пачуць у першую чаргу Ён і Яна, аднак яны самі не могуць пачуць і зразумець адзін аднаго, пайсці адзін аднаму насустрач. Нібы страціўшы надзею пераканаць мужчыну і жанчыну, змаўкае на паўфразе голас у рэпрадуктары. Апошняе адчайнае *Грамадзяне пасажыры* так і засталася непачутым. Шматразовы паўтор асобных слоў і іх спалучэнняў у сумежных рэпліках (*кахаю, кахаў*) у сукупнасці з усечаным паўторам мае эффект, ледзь не адваротны жаданням герояў: яны адначасова гавораць і не здолеюць сказаць самае важнае, адначасова чуюць і не чуюць

сказанає. Арыгінальнае камбінаванне паўтораў стварае сітуацыю ўсхваляванасці, незваротнасці, непапраўнасці.

Пашыраны паўтор у сваю чаргу вылучае інфармацыю, пададзеную за межамі паўтораных адзінак, ілюстрацыяй чаго могуць стаць наступныя прыклады:

1) – *Яны не ведаюць, што такое жыццё. Чорны таму, што ён манах. Чырвоны – бо ён варагуе з жыццём, выкручвае і выломвае тое, што Бог падарыў цэлым – на радасць чалавеку. І таму яны ворагі жыцця, ворагі Бога.*

– *Але ты крыўдзіш людзей.*

– *Я крыўджу мёртвых людзей. Жывога – не пакрыўдзіш (“Ладдзя Роспачы”).*

2) *Выліваха паціснуў плячыма:*

– *Што ж. У апошнюю ноч у мяне будзе больш успамінаў, чым у Канстанціна Вялікага. І я не пакіну пасля сябе другой Візантыі, акрамя лобові. А яна не падуладная туркам... А табе парада – жыві. Апачывальня – гэта як забойства.*

– *Позна.*

– *Позна бывае, як кажуць, толькі ў труне. Але я не веру. Я так люблю жыццё – бо проста жыву! – што не магу верыць нават гэтаму (“Ладдзя Роспачы”).*

У абодвух прыкладах паўтор сумежных адзінак не проста дапаўняе, удакладняе, канкрэтызуе змест папярэдняй рэплікі, але і набывае дадатковыя сэнсавыя адценні – апраўдання ўласнай ўсёдазволенасці (у першым выпадку) і нязгоду з выказанай суб'ектнікам думкай (у другім прыкладзе). Варта таксама заўважыць, што паўтораная ў наступнай рэпліцы адзінка маўлення звычайна паказвае на ўважлівасць, нават зацікаўленасць удзельнікаў дыялога адзін да аднаго, да ўзаемных думак і меркаванняў, аднак паразуменне ў такім выпадку неабавязковае. Хутчэй наадварот: пашырэнне змяшчае аргументацыю, якая ў пэўнай ступені супярэчыць лексічнаму напаўненню паўторанай адзінкі.

Пры **інверсійным** паўторы аднолькавыя элементы змяняюць парадак слоў зыходнай рэплікі, напрыклад:

Кізгайла кінуўся да гнядога каня, якога падвёў яму Лаўр, коршакам узяцеў у сядло.

– *Ну, тады трымайся, Ракутовіч! Я табе за дваранскую ганьбу адплачу.*

Шаблю мне!

– *І мне шаблю. Горшую. Каб не выхваляўся потым (“Сівая легенда”).*

Такая змена парадку слоў перанакіроўвае ўвагу чытача, канцэнтруе яе вакол асобы і ўчынкаў суб'ектнікам Ракутовіча – Кізгайлы. Выясненне ў рэпліцы на пярэдні план асабовага займенніка *мне* не толькі тлумачыць эгаістычную накіраванасць павышана эмацыянальных паводзін героя, але і ў значнай меры настройвае супраць яго чытача.

Да **семантычнага** паўтору У. Караткевіч звяртаецца ў тым выпадку,

калі хоча надаць выказванню персанажа адценне празмернай настойлівасці, пераканальнасці, выразіць немагчымасць пярэчання. Паўтор зместу прадугледжвае ўзнаўленне сінанімічных канструкцый, што ўжо само па сабе пашырае змест выказвання, дае магчымасць перадаць адну і тую ж думку рознымі словамі, а значыць падысці да яе асэнсавання некалькі рознымі шляхамі і такім чынам мэтанакіравана ўздзейнічаць на пачуцці суб'ядседніка, схіліць яго да адзіна правільнага, на думку іншага ўдзельніка дыялога, рашэння. Прыкладам семантычнага паўтору можа быць наступнае дыялагічнае адзінства:

Аказваецца, паўтара года таму назад Раман прапанаваў пану Аляхну пяцьдзесят бітых талераў за тое, каб ён адпусціў на волю сваю халопку Ірыну.

Яны сядзелі і пілі разам, і Аляхно спытаў Рамана, нашто яму гэта. Той адказаў, што наспрабуе пасля гэтага завалодаць яе сэрцам і ажаніцца на ёй.

– Сэрца, як я мяркую, табе без патрэбы, ласкавы пане, – легкадумна адказаў нежанаты тады пан Аляхно.

– Аднак ты ж прынёс сваё да ног панні Любкі.

– Гэта зусім іншая рэч. Яна высокага роду. А нобілю сорамна браць за сябе халопку.

– Ажаніўся ж на дачцэ смерда мурамскі Пётр, – сказаў Ракутовіч.

– Рабы татар могуць рабіць, што ім хочацца.

– Не панікай, сусед. Падобна на тое, што прыйшла чарга нам трапіць у рабства. Варшава задушыць нас, мы згубілі памяць. І невядома, чыё рабства будзе даўжэйшае.

– І ўсё ж гэта ганьба для нобіля – мяшаць сваю кроў з халопскай.

– Ты дазволь мне самому меркаваць пра гэта.

– Слухай, Раман, – усміхнуўся Аляхно, – можна накінуць сытымі ваўкоў і цэлымі авечак. Бяры яе, на колькі спатрэбіцца. Ты ведаеш, я прыяцель твой і сусед і ніколі не запатрабую яе назад. Мне вельмі не хочацца, каб ты ажаніўся з ёю.

– Не, – сказаў Раман.

[...]

– Не, не адпусчу, сказаў ён. – Хочаш – бяры. Не хочаш – не бяры.

Нобілю нельга быць жанатым з халопкай (“Сівая легенда”).

Семантычна паўтораныя падкрэсленыя сказы з’яўляюцца ключавымі не толькі для працытаванага дыялагічнага адзінства, але і для ўсяго тэксту, бо тлумачаць як прычыну наступных учынкаў пана Кізгайлы, так і ход усіх далейшых падзей твора. Нават размешчаныя на пэўнай дыстанцыі адна ад адной вылучаныя рэплікі семантычна ўзгоднены паміж сабой і арганізуюць сэнсавую структуру тэксту. Можна сцвярджаць, што такога тыпу паўтор заўсёды мае сюжэтаўтваральную, тэкстаўтваральную функцыю, а дыялагічнае адзінства, у якім ён ужываецца, выступае абавязковай, неад’емнай структурнай часткай мастацкага твора. Працытаваны дыялог можна ўспрымаць завязкай сюжэту апавесці “Сівая легенда”.

Комплексны аналіз мастацкіх твораў У. Караткевіча дазваляе асэнсаваць прыроду функцыянавання паўтору ў створаных пісьменнікам дыялагічных адзінствах, выявіць заканамернасці выкарыстання аўтарам розных яго відаў, успрымаць паўтор як сродак фарміравання індывідуальнага аўтарскага стылю. Паўтор у стылізаваных дыялогах У. Караткевіча звязвае маўленчыя акты розных камунікантаў, уплывае на арганізацыю рэплікі суб'едніка, прымае ўдзел у арганізацыі ступеньчатай структуры дыялагічнага адзінства, паказвае развіццё думкі апавядальніка, удзельнічае ў фарміраванні псіхалагічнага партрэта персанажа, акцэнтуюе ўвагу на асобнай частцы выказвання і інш.

Для мастацкага стылізаванага дыялога пісьменніка найбольш тыповыя наступныя віды паўтору: поўны, няпоўны, усечаны, пашыраны, інверсійны, семантычны. Тэматыка і праблематыка твора, мэтавыя ўстаноўкі аўтара, характар узаемаадносін камунікантаў ўплываюць на выкарыстанне пэўнага/пэўных віду/відаў паўтору. Аднак паколькі любое дыялагічнае адзінства вырашае далёка не адну пастаўленую аўтарам задачу, то і мэты аднаго і таго ж паўтору могуць быць розныя. Варта заўважыць, што стылістычная роля паўтору ў межах адной рэплікі некалькі адрозніваецца ад стылістычнай ролі лексічных адзінак, паўтораных у сумежных рэпліках. Асобую, адметную нагрузку ў стылізаваным дыялогу маюць кантактныя і дыстантныя паўторы. Кантакты паўтор засяроджвае ўвагу на асобным слове або спалучэнні слоў, сэнсава вылучаючы іх, умацняючы змест асобнага дыялагічнага адзінства. Дыстантны паўтор мае, з аднаго боку, рэтраспекцыйную накіраванасць, бо прымушае чытача вярнуцца да папярэдняга тэксту і пераасэнсаваць яго, супастаўляючы з наступным; з другога боку, праспекцыйную накіраванасць, бо паўтораныя на пэўнай адлегласці адзінкі павышаюць сваю значнасць з кожным узнаўленнем, уплываюць на арганізацыю макратэксту.

ЛІТАРАТУРА:

1. *Бабайцева В. В.* Современный русский язык : учебник для студентов пед.ин-тов по спец. №2101 "Рус.яз. и лит." В 3 ч. Ч.3. Синтаксис. Пунктуация / В. В. Бабайцева, Л. Ю. Максимов. – 2-е изд., перераб. – М.: Просвещение, 1987. – 256 с.;
2. *Земская Е. А.* Русская разговорная речь : лингвистический анализ и проблемы обучения : учебное пособие / Е. А. Земская. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Флинта : Наука, 2011. – 240 с.;
3. *Изотова Н. В.* Диалогические структуры в языке художественной прозы А.П. Чехова : автореф. дис. ... докт. филолог. наук: 10.02.01 / Н. В. Изотова. – М., 2006. – 56 с.;
4. *Плотникова А. В.* Коммуникативная и синтаксическая функции диалогических повторов [Текст] / А. В. Плотникова // Актуальные проблемы филологии : материалы междунар.науч.конф. (г. Пермь, октябрь 2012 г.). – Пермь : Меркурий, 2012. – С. 81-83;
5. *Реферовская Е. А.* Лингвистические исследования структуры текста / Е. А. Реферовская. – Ленинград : Наука, 1983. – 216 с.;
6. *Цікоцкі М. Я.* Стылістыка беларускай мовы / М. Я. Цікоцкі. – Мінск : Універсітэцкае, 1995. – 294 с.